

ŞEVKİ NEZİHİ AYKUT, *Türkiye Selçuklu Sikkeleri I, I. Mesud'dan I. Keykubad'a kadar (510-616 / 1116-1220)*, İstanbul 2000. XXXII + 504 s.

Tarihî paralar üzerinde çalışma ve araştırma yapmak, bu çalışmalarını yayımlamak oldukça zor ve pahalı bir iştir. Bu imkânsızlıklar ve zorluklar nedeniyle yurdumuzda Numismatik sahasında çalışma yapan uzmanların sayısı oldukça azdır. Tanıtmaya çalıştığımız eser de bu tür zorlukların aşılması ve büyük bir özveri sonucunda ortaya çıkmıştır. Zira Prof. Aykut'un bu eseri hazırlarken ve yayımlarken karşılaştığı zorluklara bizzat şahit oldum.

Eser, Nümismatik ilmi, paralar, daha önce yayımlanan İslâmî Nümismatik Katalogları ve çalışmada takip edilen yol hakkında bilgilerin verildiği Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanan Önsöz (IX-XII) ile başlar.

Bibliyografya (XXI-XXVIII), Kaynak Eserler, İnceleme ve Araştırmalar, Kataloglar ve Sözlükler olmak üzere dört başlık altında toplanmıştır.

Kısaltmalar (XXIX-XXXII)'dan sonra yer alan Giriş (1-97) bölümünde Selçuklular'ın Anadolu'ya gelişleri ve I. Alâeddin Keykubâd devrine kadar Türkiye Selçuklularının çok özet bir tarihi verildikten sonra, şimdiye kadar Türkiye Selçuklu Sikkeleri ile ilgili hazırlanan kırkbir katalogun tahlili yapılmıştır ki, bunlar: Assemani, Tyssen, Cattaneo, Marsden, Maellero, Fraehnius, Erdman, Pietraszewski, Köhne, Karabacak, Blau, Lane, Poole, Dorn, Siouffi, İsmail Galib, Luginina, Markov, Casanova, İzzet Holu Paşa, Ahmed Tevhid, Viyana Nümismatik Cemiyeti, Zambaur, Ahmed Ziya, Østrup, Leuthold, İbrahim Artuk-Cevriye Artuk, Maliye Bakanlığı, Album, Mitchiner, Hennequin - al-'Ush, Nicol-al-Nabarawy-Bacharach, Hennequin, Broom, King, Erkiletoğlu-Güler'in kataloglarıdır.

Birinci Bölüm (99-129), "Nümismatik İlgili Tarihî Araştırma" başlığını taşımakta ve Türkiye Selçuklu Devleti'nin I. Alâeddin Keykubâd devrine kadar olan tarihi anlatılmıştır. Olaylar Nümismatik ile ilgili bakımından ele alındığından Türkiye Selçuklularına ait en eski para Sultan I. Mesud'un parası olduğu için devletin tarihi Sultan I. Mesud'dan itibaren anlatılmıştır.

İkinci Bölüm'de (131-167), "Türkiye Selçuklu Sikkelerinin Özellikleri" başlığı altında, sikkeler üzerinde bulunan ibareler, tasvirler ve motifler hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca Türkiye Selçuklu hükümdarları ve meliklerinin sikke kestirttikleri darbhanelerin listesi (141), Türkiye Selçuklu sikkeleri üzerindeki monogramlar şematik olarak verilmiştir (142-157). Türkiye Selçuklu sikkeleri üzerindeki unvan, lâkab (mahlas) ve tevkiler hakkında bilgi verilmiş ve bunların şematik olarak listeleri yapılmıştır (160-162). Türkiye Selçuklu meskûkâtında görülen âyetler, duâlar ve sair ibareler hakkında bilgi verilmiş ve bunlar şematik olarak gösterilmiştir (164-167).

Eserin Üçüncü Bölümü (169-491), "Türkiye Selçuklu Sikkelerinin Ağırlıkları ve Ayarları" konusuna ayrılmıştır. Burada Türkiye Selçuklu hükümdarlarına ait paraların standart vezinlerine göre farklılıkları tablolar ile şematik olarak verilmiştir (176-181). Bundan sonra Sultan I. Mesud devrinden Sultan I. Alâeddin Keykubâd devrine kadar gelen hükümdarlara ait sikkelerin yer aldığı Katalog Bölümü (185-491)'ünde paraların madeni, darb yeri, darb tarihi, ön ve arka yüzlerinde yer alan yazıların metin ve tercümeleleri, tasvir ve monogramları ile bunların ön ve arka yüzlerini gösteren siyah-beyaz fotoğrafları verilmiştir.

Eser, İndex bölümü (493-504) ile sona ermektedir.

Prof. Dr. Nezihi Aykut tarafından hazırlanan bu eserin Nümismatik, Tarih, İktisat Tarihi, Coğrafya gibi alanlarda çalışma yapanlar başta olmak üzere bir çok araştırmacının, koleksiyoncunun ve bu konunun meraklılarının faydalanacağı bir çalışma olacağı kanaatindeyim.

MUHARREM KESİK